
L'encanteri

Procés de formalització de l'obra

PID_00254379

Montserrat Moliner

Temps mínim de dedicació recomanat: 1 hora

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-Compartir igual (BY-SA) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu modificar l'obra, reproduir-la, distribuir-la o comunicar-la públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), i sempre que l'obra derivada quedi subjecta a la mateixa llicència que el material original. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/es/legalcode.ca>

Índex

Introducció.....	5
1. Comparació creació / producció.....	7
2. Precreació / preproducció.....	9
3. Creació / producció.....	10
4. Recreació / postproducció.....	12
5. Descripció del procés creatiu, disciplina o tècnica de formalització de treball.....	13
6. Mapa conceptual.....	16

Introducció

L'encanteri és fer visible l'invisible. Sentir el *duende*. És el procés de formalització de l'obra, sigui un objecte o un altre tipus de proposta no objectual. La paciència és bàsica per a un procés en el qual les emocions i els sentiments reviu en intentar ser representats. El sorgiment de possibles sentiments per no saber com materialitzar allò desitjat o la frustració de no haver-ho assolit, pot comportar inactivitat, pot aturar el procés o submergir-nos en el caos de no saber quin camí triar, o, per contra, aquesta inactivitat pot incitar l'actitud reflexiva i donar lloc al desenvolupament de noves idees.

És importat no defugir aquesta actitud reflexiva, ja que és la que ens farà sortir de l'emoció i ens permetrà contemplar el nostre procés de treball amb prou distància per poder veure'l d'una manera constant amb altres ulls, cosa que ens permetrà tenir una mirada crítica que comportarà un creixement exponencial del projecte que tenim entre mans. Fins i tot amb aquest tipus de reflexió es poden arribar a fer girs complets en la producció i materialització de l'obra (objectual o no) i a noves resolucions de problemes artístics (tècnics).

Com a artistes, heu de tenir en compte i conèixer el llenguatge que s'utilitza quan es parla de materialització d'obra, de l'objecte, del procés que esteu experimentant.

1. Comparació creació / producció

Ara, quan es parla de formalització de l'obra, s'acostuma a usar el terme *producció d'obra*. No ens volem estendre en teoria de l'art, però ens agradaria destacar dos autors que van reflexionar sobre l'acte creatiu i que comparteixen època: Paul Klee (1879-1940), pintor, dibuixant i docent, i Walter Benjamin (1892-1940), filòsof i crític literari.

Paul Klee, en el llibre recopilatori *Teoría del arte moderno*, dins del capítol VII «Filosofía de la creación», extret de *Das bildnerische Denken* ('El pensamiento pictórico'), explica que les principals etapes del trajecte creador des d'un punt de vista còsmic són:

- **Precreació:** que defineix com el moviment previ a nosaltres.
- **Creació:** el moviment actuant, operant, bolcat cap a l'obra.
- **Recreació:** els pas als altres, als espectadors; moviment consignat a l'obra.

Walter Benjamin, en un text de l'any 1934, «L'autor com a productor», diu que l'autor –en aquest cas literari– en el seu treball ha de posicionar-se en els processos de producció, i demana a l'autor –considerat així productor– que els seus productes tinguin una funció que transmeti coneixements a altres autors i els porti a posicionar-se en el procés de producció mitjançant la pregunta: per a qui produeix, vostè?

Els tres eixos fonamentals de la producció són:

- **Preproducció:** abasta tot el que s'ha de tenir en compte *a priori* per poder desenvolupar el projecte artístic.
- **Producció:** seria tot el que succeeix en la materialització del projecte que es vol portar a terme, incloent-hi l'experimentació i la recerca.
- **Postproducció:** és entesa com l'última part del procés de producció, tenint en compte, com hem dit més amunt, que els processos artístics contemporanis poden tenir una proposta finalista o no tenir-la d'una manera tangible.

Un ens situa com a artistes en la creació d'un acte de fer visible l'invisible, en el qual som simplement intermediaris còsmics. L'altre ens situa com a productors, ja que demana als artistes que controlin els processos de producció i, per tant, també la incidència que poden tenir aquests processos en la societat.

En principi, el terme que en aparença s'ha «imposat» a l'hora de definir la feina dels artistes és *producció*. Hi pot haver més definicions, però, en la línia fina de l'acció, Paul Klee i Walter Benjamin són dos extrems que es toquen i conviuen. No estan tan allunyats els conceptes que tenen pel que fa al treball artístic; Paul Klee també es refereix al tema de la producció, en tant que la forma pren el sentit material, és a dir, la forma es materialitza. Les diferències potser radiquen en la implicació de l'artista amb la societat, si les seves maneres de produir o crear poden o no influir en els processos i de quina manera formen part de la transformació social.

Lectures recomanades

W. Benjamin (1934). «El autor como productor». Discurs escrit i llegit per Walter Benjamin a l'Institut d'Estudis del Feixisme de París després d'una invitació del Partit Comunista local.

P. Klee (2007). «Filosofía de la creación». A: P. Klee. *Teoría del arte moderno*. Buenos Aires: Editorial Cactus.

2. Precreació / preproducció

Recordeu que les nostres companyes de viatge són les anotacions, el que hem llegit, el que hem escoltat, el que hem observat. Totes les opcions que hem desplegat, construït, sentit o pensat estan recollides en les nostres llibretes. Aquestes allotgen el pensament creatiu, la nostra ment va d'un concepte a un altre, no és un pensament lineal, no és un camí que es recorre de principi a fi. El pensament queda suspès al voltant d'una idea concreta i connecta conceptes, idees, etc.

Aquesta és la guia interna que ens ajudarà a veure tots els vessants i totes les arestes del projecte que estem desenvolupant, i ens serà de molta utilitat per produir la màgia i assolir l'estat per arribar a l'actitud que conté intenció, entesa com a passió, emoció i atenció, entesa com a reflexió i anàlisi.

L'inici del treball no té un únic recorregut, qualsevol traçat és vàlid. Podeu començar per la idea que us pot portar al procés de materialitzar l'obra, però també pot ser que comenceu pel procés de fer l'obra i que això us porti a la idea, o que partiu d'un símbol i d'una observació racional per definir allò que voleu construir, o que primer us documenteu i cerqueu el context de què voleu comunicar i d'aquí sorgeixi la idea que us facilitarà el camí.

És el treball pròpiament d'estudi el que comporta la formalització de l'obra, sigui un objecte o un altre tipus de proposta no objectual. A la feina d'estudi és essencial que tinguem o aprenguem l'aptitud que ens marquen els procediments de les diferents disciplines o dels formats que volem portar a terme.

3. Creació / producció

Entrem de ple en la creació / producció de l'obra, explorant formes de representació, tota mena de materials, diferents tècniques, fent maquetes, per finalment executar l'obra. Creació / producció és tot el que succeeix en la materialització del projecte que es vol portar a terme, incloent-hi l'experimentació i la recerca.

Us fareu preguntes entorn de:

- Quin és l'objectiu (plàstic, visual, textual, performatiu) que voleu aconseguir.
- Quins condicionants tècnics necessitareu per desenvolupar el treball. Aquests condicionants comportaran que hàgiu de fer estudis de materials o dispositius.
- Quina serà l'organització dels elements: esbossos o prototips per poder intuir i construir com serà l'objecte final.
- Quin serà el pressupost, que valorareu a partir de quins materials utilitzareu o de quins recursos necessitareu.
- Quin serà el calendari de treball; elaboració d'un cronograma.

Resoldrem les qüestions que ens hem plantejat a mesura que desenvolupem la proposta. La formalització de l'obra que compon un projecte demana pensar, documentar-se, traçar objectius, plantejar-se un període de temps de treball, un període s'ha de pautar i administrar.

Si escolliu una o diverses tècniques, hi haureu de transitar i experimentar-les per arribar a definir la factura que tindrà la forma final que voleu presentar.

Hem de tenir present que aquest procés també demana una doble mirada. D'una banda, comporta una anàlisi introspectiva interna, un mirar cap a dins, que ens apropa a la idea de fins a on volem anar amb el desenvolupament d'una obra, d'un procediment o d'una tècnica. I, de l'altra, implica una anàlisi introspectiva externa, un mirar la vostra obra o el que esteu construint des de fora. Aquest és un punt vital per intentar esbrinar quina comunicació pot establir el projecte que esteu desenvolupant i fins i tot aspectes formals tècnics.

Proposta d'exercici

Observeu les vostres peces, les que ja estiguin en un procés avançat de formalització; mireu-les a través d'un mirall. Fent aquest exercici, veureu si la peça en l'àmbit compositiu és ferma. El reflex pot indicar altres possibilitats de fer.

4. Recreació / postproducció

Arribareu a la fase que tanca el procés de materialització de l'obra, la recreació / postproducció, entesa com l'última part del procés en què haureu de concentrar-vos a concretar i organitzar el procés de presentació als altres de l'obra.

«No n'hi ha prou de formalitzar una idea o concepte en una obra sinó que a més cal ser bon comunicador.»

Oscar Wilde. *El arte nos vuelve mentalmente poliédricos. De profundis.*

És essencial que aquesta comunicació amb els altres sigui clara i concisa. Per aquest motiu, us serà d'utilitat saber elaborar un document descriptiu, és a dir, una memòria descriptiva del procés creatiu que heu utilitzat per a la formalització de l'obra o projecte.

Aquesta descripció té una doble utilitat:

- D'una banda, és una guia, en el sentit que hi recollirem els aspectes formals de la creació / producció.
- De l'altra, ens permetrà assentar les bases conceptuals i tècniques per explicar i presentar l'obra, exposant-la en un espai per compartir-la amb els companys/es.

Vídeo recomanat

«Entrevistas a artistas emergentes y de media carrera» (2016). *Oral Memories*. Disponible a: <http://oralmemories.com/>.

5. Descripció del procés creatiu, disciplina o tècnica de formalització de treball

Tractarem la descripció del procés que com a autors del projecte hem fet des d'una perspectiva formal. Aquesta descripció ha de contenir, en principi, els apartats següents:

1) **Què: títol** (opcionalment pot haver-hi un subtítol)

2) **Per què: presentació** (introducció)

Breu text de presentació de la base conceptual del projecte en què expliquem el tema, idea o objecte que hem desenvolupat i per què. Idealment haureu de fer una contextualització i una fonamentació teòriques que incloguin els referents culturals i artístics que tingueu. Això no exclou les «justificacions» fonamentades en la matèria o en altres punts de caràcter estètic o ètic que considereu.

3) **Per a què: objectius**

En aquest apartat descriureu què voleu aconseguir, és a dir, quin objecte, experiència i format final voleu assolir, i si ho heu aconseguit.

Aquest apartat es pot mirar des de molts punts de vista, per exemple amb relació a l'objecte que volem desenvolupar o realitzar, o a la comunicació final amb el públic, espectador o participant. És a dir, aquest punt pot contemplar tant aspectes formals de materialització com aspectes de comunicació de l'obra.

4) **Què presentem o exposem: selecció d'obres**

Hem de seleccionar les obres d'acord amb el projecte que hem desenvolupat i, d'aquesta manera, crearem el fil argumental. Aquest fil pot ser lineal o no; cada projecte té una ordenació pròpia marcada per l'artista.

Facilitarà la comprensió adjuntar-hi fotografies, dibuixos, esbossos, etc., del que presenteu. És important, a banda de la selecció que hàgiu fet, detallar cada peça o procediment i, si escau, incloure la fitxa tècnica de cada una. Què ha de contenir aquesta fitxa tècnica? Normalment una fitxa tècnica conté els apartats següents:

- Títol.
- Autor.
- Tècnica i suport.
- Dimensions.

- Any de realització.

5) On ho farem: espai expositiu

Hem d'incloure una referència a l'espai on exposarem al nostre treball. Encara que ara no parlem d'un procés d'exposició en una galeria o un centre d'art, és important que comenceu a familiaritzar-vos amb les relacions que estableixen les obres amb els espais on voleu ubicar-les.

Cal tenir en compte que existeix el concepte del disseny expositiu, que fa referència a la distribució de l'espai i al recorregut o la circulació amb relació al material exposat, tenint en compte que aquesta circulació és el resultat de la tensió entre el material exposat i el públic visitant. Dissenyarem o esbossarem, si el projecte ho requereix, les instal·lacions especials o específiques.

6) Què necessitem: llista de recursos

Hem de llistar el material que necessitem per portar a terme el projecte:

- Primer, l'obra, és a dir, tot el material que hem utilitzat o volem utilitzar en la materialització i formalització de l'obra.
- Segon, tot el material que necessitem amb vista a presentar en públic aquesta obra, sigui de caràcter expositiu o comunicatiu. Per exemple, si veieu necessari que hi hagi un full de sala. Què és un full de sala? Un paper, normalment un únic full, que conté la informació sobre el projecte que heu desenvolupat que com a artistes considereu essencial que sàpiguen, en aquest cas, els vostres companys.

7) Quin cost té: pressupost

La definició de pressupost no és altre que la previsió de l'aspecte econòmic del projecte amb la relació detallada d'ingressos i despeses. Aquí, més que parlar d'un pressupost real, del que es tracta és que fem una valoració econòmica de les necessitats del projecte, que traduirem en un pressupost aproximat.

Aquest apartat pot ser feixuc, ja que s'allunya, en principi, de la creació de l'obra, però és valuós almenys conèixer el pressupost aproximat per poder desenvolupar l'obra.

Podem dir que el cost que es plantejarà serà simbòlic, però és d'utilitat que comenceu a saber que el treball artístic també demana saber desenvolupar un document que contempli la relació de despeses per, d'aquesta manera, poder veure en part de quina manera es fa un pressupost.

Per calcular aquestes despeses, hem de fer una valoració de les necessitats del projecte artístic, que ja haurem descrit a la llista de recursos. Per exemple, quin és el cost dels materials per formalitzar l'obra, quins són els costos per poder muntar l'obra, etc.

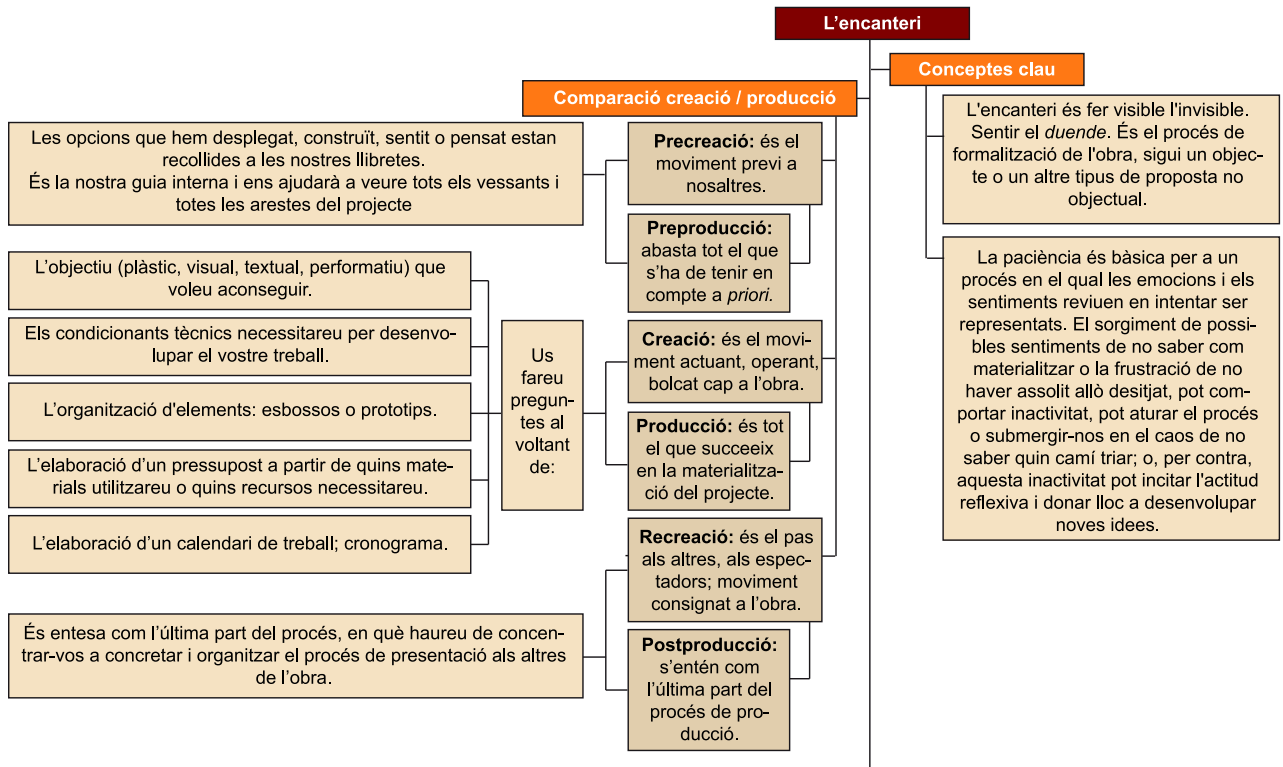
8) Quan ho farem: calendari de treball

Es tracta d'ordenar en el temps les tasques necessàries per a la realització del projecte artístic que hem determinat. Hem de tenir en compte els punts següents:

- Previsió de tasques, és a dir, quines tasques hem de fer per materialitzar l'obra. Aquesta previsió pot incloure, per exemple, quin material hem d'aconseguir.
- Separació o desglossament de tasques. Hi pot haver diferents línies de treball, i això comportarà una separació de tasques.
- Agrupació lògica temporal, funcional i espacial. Si hi ha tasques que depenen d'altres que s'han de fer abans o després, haurem de fer-ne una llista de manera lògica per poder dur-les a terme. Per exemple, la preparació de cert material.
- Assignació de responsabilitats a cada col·laborador o prestador de servei. Potser aquest punt no serà necessari ara, però imagineu, per exemple, que voleu fer una publicació: en la previsió de tasques haureu de visibilitzar quan entregueu el material a la copisteria o la impremta.

Una manera útil i pràctica per fer aquest calendari de treball és projectar-lo des de la data final de presentació de projecte i anar del final a l'inici. Així, podrem calcular fàcilment quin temps demana el desenvolupament complet de cada tasca i, a més, ens serveix de guia per veure a cada moment si estem dintre del calendari establert de la presentació final del projecte.

6. Mapa conceptual

Descripció del procés creatiu, disciplina o tècnica de formalització de treball	
Què: títol (opcionalment hi pot haver un subtítol).	
Per què: presentació (introducció)	Breu text de presentació de la base conceptual, idealment amb una contextualització i una fonamentació teòrica que inclogui els referents culturals i artístics.
Per a què: objectius	Quin objecte, experiència i format final voleu assolir i si ho heu aconseguit.
Què presentem o exposem: selecció d'obres	Hem de seleccionar les obres d'acord amb el projecte que hem desenvolupat; d'aquesta manera crearem el fil argumental.
On ho farem: espai expositiu	Hem de tenir en compte la distribució de l'espai i el recorregut o la circulació amb relació al material exposat.
Què necessitem: llista de recursos.	Hem de llistar tot el material que hem utilitzat o volem utilitzar en la materialització i formalització de l'obra, a més del material que necessitem per presentar-la.
Quin cos té: pressupost	El cost que es plantejarà en el nostre cas serà un cost simbòlic, però és d'utilitat saber desenvolupar un document que reculli la relació de despeses.
Quan ho farem: calendari de treball	Es tracta d'ordenar en el temps les tasques necessàries per a la realització del projecte artístic que hem determinat.